

POSTANOWIENIE

Dnia 7 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący)

SSN Marek Pietruszyński

SSN Zbigniew Puskarski (sprawozdawca)

w sprawie **A.S.**

oskarżonego z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.

na posiedzeniu w Izbie Karnej w dniu 7 listopada 2019 r.,

w przedmiocie kasacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w R.

z dnia 21 listopada 2017 r., sygn. akt II Ka (...),

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w R.

z dnia 6 czerwca 2016 r., sygn. akt X K (...),

p o s t a n o w i ł:

1. na podstawie art. 531 § 1 k.p.k. kasację pozostawić bez rozpoznania;

2. zwolnić oskarżonego od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych postępowania kasacyjnego;

3. oddalić wniosek adw. E.S.F. o zasądzenie na jej rzecz od Skarbu Państwa wynagrodzenia za sporządzenie i wniesienie kasacji.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w R., wyrokiem z dnia 6 czerwca 2016 r., sygn. akt X K (...) uznał oskarżonego A.S. za winnego popełnienia 8 przestępstw przeciwko mieniu, z

których 4 były zakwalifikowane z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., a pozostałe 4 z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. Po wymierzeniu za każde z przestępstw kary pozbawienia wolności, Sąd na podstawie art. 46 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. orzekł obowiązek naprawienia szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego określonej kwoty. Orzekł karę łączną 2 lat pozbawienia wolności, na poczet której na podstawie art. 63 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. zaliczył oskarżonemu wskazany okres zatrzymania.

Wśród przypisanych oskarżonemu przestępstw były czyny polegające na tym, że:

- w okresie od lipca do sierpnia 2012 r. w G. woj. (...), z posesji nr [...] przy ul. G. dokonał zaboru w celu przywłaszczenia silnika elektrycznego 6 KW znajdującego się w niezamkniętym budynku gospodarczym o wartości 500 zł na szkodę A.S., przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności orzeczonej za umyślne przestępstwo podobne, co zakwalifikowano jako przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., za które wymierzono oskarżonemu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności (pkt VII wyroku). Na podstawie art. 46 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. zobowiązano go do naprawienia szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego kwoty 500 zł (pkt VIII);
- w nocy z 22 na 23 grudnia 2013 r. w G. przy ul. R. woj. (...) dokonał zaboru w celu przywłaszczenia dwóch karniszy aluminiowych o długości 2,20 m każdy i wartości 100 zł oraz zegara drewnianego o wartości 400 zł na szkodę M.G., przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności orzeczonej za umyślne przestępstwo podobne, co zakwalifikowano jako przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., za które wymierzono oskarżonemu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności (pkt XI). Na podstawie art. 46 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. zobowiązano go do naprawienia szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonej kwoty 500 zł (pkt XII);
- w nieustalonym okresie, jednak nie później niż do dnia 25 października 2013 r., w G. przy ul. G. woj. (...) dokonał zaboru w celu przywłaszczenia zabytkowego lustra i stolika marmurowego o łącznej wartości 5.500 zł na szkodę L.W., przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary

pozbawienia wolności, za umyślne przestępstwo podobne, co zakwalifikowano jako przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., za które wymierzono oskarżonemu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności (pkt XV). Na podstawie art. 46 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. zobowiązano go do naprawienia szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonej kwoty 5.500 zł. (pkt XVI).

Po rozpoznaniu osobistej apelacji oskarżonego oraz apelacji złożonej przez obrońcę Sąd Okręgowy w R. wyrokiem z dnia 21 listopada 2017 r., sygn. akt II Ka (...), zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- uchylił rozstrzygnięcie o karze łącznej i rozstrzygnięcie oparte o przepis art. 63 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k.

- uniewinnił A.S. od zarzutu popełnienia przestępstwa przypisanego mu w pkt XV wyroku i w tym zakresie kosztami procesu obciążył Skarb Państwa;

- uchylił wyrok w pkt VII i XI i ustalając wartość drewnianego zegara z pkt XI wyroku na kwotę 300 zł, na podstawie art. 45 § 1 k.w. w zw. z art. 5 § 1 pkt 4 k.p.s.w. umorzył postępowanie przyjmując, że czyny opisane w tych punktach wyczerpują znamiona wykroczeń z art. 119 § 1 k.w., a kosztami procesu w tym zakresie obciążył Skarb Państwa;

- na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. połączył kary jednostkowe wymierzone oskarżonemu za pozostałe przypisane mu przestępstwa i orzekł karę łączną roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności;

- na podstawie art. 63 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. zaliczył oskarżonemu na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie w dniu 8 stycznia 2014 r. od godz. 11:00 do godz. 12:30;

- w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy (pkt III wyroku Sądu Okręgowego).

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniosła wyznaczona z urzędu obrońca A.S.. Zaskarżyła wyrok w części, tj. w punkcie III – w zakresie utrzymania w mocy rozstrzygnięć zawartych w punktach VIII, XII oraz XVI wyroku Sądu Rejonowego w R. orzekających obowiązek naprawienia szkody. Orzeczeniu zarzuciła:

1. rażące naruszenie prawa materialnego, które miało istotny wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 46 § 1 k.k. poprzez jego bezpodstawne zastosowanie, polegające na utrzymaniu w mocy i nieuchyleniu przez Sąd Okręgowy w R. wobec skazanego A.S. obowiązku naprawienia szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonej L.W. kwoty 5.500 zł, orzeczonego w punkcie XVI wyroku Sądu Rejonowego w R., pomimo uniewinnienia skazanego przez Sąd Okręgowy od zarzutu popełnienia przestępstwa przypisanego w pkt XV wyroku Sądu I Instancji, podczas gdy warunkiem dopuszczalności orzekania obowiązku naprawienia szkody w oparciu o przepis art. 46 § 1 k.k. jest wydanie wyroku skazującego, w którym stwierdza się winę oskarżonego, co tym samym oznacza ostateczne przypisanie sprawcy popełnienia przestępstwa, z którego wynikła szkoda lub które spowodowało wyrządzenie pokrzywdzonemu krzywdy;

2. rażące naruszenie prawa materialnego, które miało istotny wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 46 § 1 k.k. poprzez jego bezpodstawne zastosowanie, polegające na utrzymaniu w mocy i nieuchyleniu przez Sąd Okręgowy w R. wobec skazanego A.S. obowiązku naprawienia szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego A.S. kwoty 500 zł, orzeczonego w punkcie VIII wyroku Sądu Rejonowego w R., pomimo uchylenia wyroku Sądu I Instancji w punkcie VII i umorzenia postępowania wobec skazanego przez Sąd Okręgowy w R., podczas gdy warunkiem dopuszczalności orzekania obowiązku naprawienia szkody w oparciu o przepis art. 45 § 1 k.k. jest wydanie wyroku skazującego, w którym stwierdza się winę oskarżonego, co tym samym oznacza ostateczne przypisanie sprawcy popełnienia przestępstwa, z którego wynikła szkoda lub które spowodowało wyrządzenie pokrzywdzonemu krzywdy;

3. rażące naruszenie prawa materialnego, które miało istotny wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 46 § 1 k.k. poprzez jego bezpodstawne zastosowanie, polegające na utrzymaniu w mocy i nieuchyleniu przez Sąd Okręgowy w R. wobec skazanego A.S. obowiązku naprawienia szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonej M.G. kwoty 500 zł, orzeczonego w punkcie XII wyroku Sądu Rejonowego w R., pomimo uchylenia zaskarżonego wyroku w pkt XI i umorzenia postępowania, podczas gdy warunkiem dopuszczalności orzekania obowiązku naprawienia szkody w oparciu o przepis art. 46 § 1 k.k. jest wydanie wyroku

skazującego, w którym stwierdza się winę oskarżonego, co tym samym oznacza ostateczne przypisanie sprawcy popełnienia przestępstwa, z którego wynika szkoda lub które spowodowało wyrządzenie pokrzywdzonemu krzywdy.

Podnosząc powyższe zarzuty, obrońca wniosła o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w R. w zaskarżonej części i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, nadto o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu w wysokości 150% stawki minimalnej. Z „ostrożności procesowej”, na wypadek pozostawienia kasacji bez rozpoznania bądź jej oddalenia, wniosła o nieobciążanie skazanego opłatą i kosztami postępowania kasacyjnego ze względu na jego ciężką sytuację materialną.

W odpowiedzi na kasację prokurator Prokuratury Rejonowej w R. wniosła o „uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w R. i przekazanie sprawy ww. Sądowi do ponownego rozpoznania”. Podzielając zarzuty kasacji wyraziła przypuszczenie, że „ww. uchybienia wyniknęły najprawdopodobniej wyłącznie z przeoczenia Sądu II instancji”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Już w Sądzie Okręgowym w R. powinno zostać wydane zarządzenie o odmowie przyjęcia kasacji, bowiem przedmiotowa skarga jest niedopuszczalna z mocy ustawy, nadto oparta na nieporozumieniu. Z pewnością nie miało też miejsce sugerowane przez prokuratora przeoczenie Sądu odwoławczego.

Zgodnie z treścią art. 523 § 2 k.p.k. kasację na korzyść można wnieść w razie skazania oskarżonego za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania. W razie skazania na inną karę jest dopuszczalne wniesienie kasacji na korzyść z powodu uchybień wymienionych w art. 439 k.p.k. oraz w wypadku określonym w art. 521 k.p.k. (art. 523 § 4 pkt 1 i 2 k.p.k.). Tymczasem zarzuty kasacji obrońca oparła nie na fakcie skazania, ale uniewinnienia A.S. i umorzenia wobec niego postępowania, niesłusznie określając go w skardze jako skazanego, którym obiektywnie jest, jednak nie w odniesieniu do czynów, które były w polu widzenia kasacji. Wyrok uniewinniający oraz wyrok umarzający postępowanie sądu odwoławczego (takim był po części wyrok Sądu Okręgowego w R.) anuluje skazanie oskarżonego przez sąd pierwszej instancji oraz wszystkie związane

ze skazaniem rozstrzygnięcia, w tym o karze, środku karnym, przepadku, środku kompensacyjnym, o ile takie były orzeczone. Nie budzi wszak wątpliwości skarżącej (kasacja zarzutu w tym zakresie nie podnosi), że skutkiem uniewinnienia oskarżonego oraz umorzenia wobec niego postępowania było anulowanie kar pozbawienia wolności wymierzonych mu przez Sąd Rejonowy za trzy, jak przyjęto w wyroku, przestępstwa i że zbędne było zaznaczanie tego w wyroku Sądu odwoławczego, np. przez zamieszczenie formuły: „uchyla orzeczenia o karach pozbawienia wolności wymierzonych oskarżonemu w pkt VII, XI i XV wyroku Sądu pierwszej instancji”. Tak samo nie powinno budzić wątpliwości, że uniewinnienie oskarżonego oraz umorzenie wobec niego postępowania dezaktualizuje związane ze skazaniem oparte na art. 46 § 1 k.k. orzeczenia o środku kompensacyjnym w postaci obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej pokrzywdzonym. Zbędne więc było zamieszczanie w zaskarżonym wyroku osobnego w tym zakresie rozstrzygnięcia, zaś ujęte w pkt III wyroku stwierdzenie o utrzymaniu w mocy wyroku Sądu Rejonowego „w pozostałym zakresie”, z pewnością nie oznacza utrzymania w mocy rozstrzygnięć o obowiązku naprawienia szkody zawartych w pkt VIII, XII i XVI tego wyroku, co też oznacza, że kasacja została wniesiona przy braku substratu zaskarżenia.

Mając powyższe na uwadze, błędnie przyjętą kasację Sąd Najwyższy pozostawił bez rozpoznania. Trudna sytuacja materialna A.S., dostrzeżona już przez sądy obu instancji, które zwalniały go od zapłaty kosztów sądowych, przemawiała za analogicznym rozstrzygnięciem na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego. Natomiast oddalenie wniosku obrońcy o zasądzenie na jej rzecz kosztów udzielonej z urzędu pomocy prawnej jest następstwem uznania, że skoro wywiodła zbędną kasację, wadliwie interpretując wyrok Sądu odwoławczego, który w zakresie wskazanym w kasacji nie szkodził interesom oskarżonego (art. 425 § 3 k.p.k.), to w istocie realnej pomocy prawnej mu nie udzieliła. W tym względzie należy zaznaczyć, że to rozstrzygnięcie zgodne jest z linią orzecniczą najwyższej instancji sądowej, w ramach której wskazuje się, że Skarb Państwa nie może ponosić kosztów czynności procesowo wadliwych, a dokonanych przez podmiot fachowy, powołany specjalnie po to, aby do wadliwości takich nie dopuścić (zob. np. postanowienia SN: z dnia 17 lutego

2005 r., IV KK 418/04; z dnia 24 kwietnia 2007 r., IV KK 98/07; z dnia 28 listopada 2012 r., III KK 313/12; z dnia 10 kwietnia 2014 r., SDI 10/14).

as